

# Nghiên cứu Tư tưởng Hồ Chí Minh về mục tiêu, động lực và các phản động lực phát triển của chủ nghĩa xã hội phục vụ việc giảng dạy Tư tưởng Hồ Chí Minh

Vũ Văn Hùng\*

\*ThS. Trường Cao đẳng Sư phạm Nam Định

Received: 25/7/2024; Accepted: 06/8/2024; Published: 12/08/2024

**Abstract:** Ho Chi Minh's thought on socialism and the transitional path to socialism in Vietnam covers the core and most basic issues, on the basis of creative application and development of Marxism-Leninism. In particular, Ho Chi Minh's creative views on the goals, development motivations and reactionary forces of socialism are invaluable spiritual assets, and are the theoretical basis to help open up many problems for the future. Our Party determines the form, measures and steps to socialism in accordance with the national characteristics and movement trends of today's era.

**Keywords:** Perspectives, Ho Chi Minh, goals, motivations, counter-dynamics of social ideals.

## 1. Đặt vấn đề

“Tư tưởng Hồ Chí Minh là một hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam...; là tài sản tinh thần vô cùng to lớn và quý giá của Đảng và dân tộc ta, mãi mãi soi đường cho sự nghiệp cách mạng của dân tộc ta giành thắng lợi”. Trong hệ thống những quan điểm, tư tưởng quý báu đó, thì những quan điểm của Người về mục tiêu, động lực phát triển và những phản động lực của chủ nghĩa xã hội có giá trị lý luận và thực tiễn hết sức sâu sắc. Bài viết này, giúp chúng ta nhận diện những quan điểm sáng tạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh về mục tiêu, động lực phát triển và những trở lực của chủ nghĩa xã hội và sự vận dụng đúng đắn của Đảng Cộng sản Việt Nam vào quá trình xây dựng và phát triển chủ nghĩa xã hội ở nước ta trong bối cảnh hiện nay.

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Quan điểm sáng tạo của Hồ Chí Minh về mục tiêu, động lực và các phản động lực phát triển của chủ nghĩa xã hội

#### 2.1.1. Về mục tiêu của chủ nghĩa xã hội

Hồ Chí Minh có quan điểm rõ ràng về mục tiêu tổng quát của chủ nghĩa xã hội, Theo Hồ Chí Minh về mục tiêu của chế độ xã hội mới - xã hội chủ nghĩa có một số điểm đáng lưu ý sau:

Một là, mục tiêu đó được thể hiện theo quan điểm dân gian, rất gần gũi với tâm thức của Phật giáo “Đĩ chúng tâm vô kỳ tâm” do đó, dễ thấm vào lòng người, bởi quan niệm này đã được chọn lọc, sản lòng qua quá trình lịch sử và kết đọng lại thành giá trị văn hóa với tư cách là nền tảng tinh thần của sự phát triển xã hội. Điều này giúp cho quần chúng nhân dân lao động

nước ta dễ cảm nhận được giá trị đích thực của chủ nghĩa xã hội không chỉ bằng lý trí mà còn bằng và tình cảm, khát vọng vươn tới một xã hội tốt đẹp.

Hai là, hệ giá trị trong mục tiêu của chủ nghĩa xã hội được Hồ Chí Minh sắp xếp theo một thứ tự có chủ đích, phản ánh logic lịch sử của sự phát triển, giá trị trước làm tiền đề cho giá trị sau, gắn kết trong một chỉnh thể thống nhất Nước - Dân - Người hoặc Hòa bình - Thống nhất - Độc lập - Dân chủ - Giàu mạnh. Đây cũng chính là các phương diện phản ánh bản chất người, trình độ người của các quan hệ xã hội. Điều đó cho thấy, dù nhìn nhận dưới góc độ nào, Hồ Chí Minh cũng nhìn nhận mục tiêu của chủ nghĩa xã hội ở chiều cạnh nhân văn và văn hóa gắn với con người như là giá trị cao nhất.

#### 2.1.2. Quan niệm của Hồ Chí Minh về những động lực phát triển của Chủ nghĩa xã hội

Theo Hồ Chí Minh các động lực của chủ nghĩa xã hội là một tập hợp nhiều nhân tố, là cả một hệ thống động lực chứ không phải là một động lực duy nhất. Các động lực phối hợp, tác động lẫn nhau chứ không tồn tại riêng lẻ, biệt lập. Do đó, trong khi lãnh đạo và quản lý Đảng và Nhà nước ta phải lưu ý tạo ra khả năng tác động tổng hợp, cùng chiều, một vector đồng thuận của các động lực, hướng vào mục tiêu tiến bộ, phát triển.

Cũng theo Người, mục tiêu cao nhất của chủ nghĩa xã hội là vì con người, không ngừng cải thiện và nâng cao đời sống của nhân dân; mọi biểu hiện của các chế độ xã hội thống trị con người, đi ngược lại lợi ích của con người, xúc phạm các giá trị làm người... đều xa lạ với bản chất đích thực của chủ nghĩa xã hội.

Đó đó, trong rất nhiều những động lực thúc đẩy sự phát triển của chủ nghĩa xã hội. Hồ Chí Minh coi động lực quyết định thúc đẩy phát triển, luôn làm cho chủ nghĩa xã hội có sức sống, có sức hấp dẫn cũng chính là con người; con người cá nhân và con người có tổ chức. Trong bản chất con người, Hồ Chí Minh nhìn thấy nguồn năng lượng tiềm tàng của mọi tiến bộ lịch sử. Hồ Chí Minh thấy sức mạnh vô địch của con người khi con người được đặt trong một cõi rẫy văn hóa truyền thống vững chắc, khi được giác ngộ lý tưởng cách mạng cao đẹp theo các giá trị nhân văn, khi con người được đáp ứng và thỏa mãn các nhu cầu lợi ích của sự sinh tồn, phát triển.

### *2.1.3. Quan niệm của Hồ Chí Minh về các phản động lực của chủ nghĩa xã hội trong điều kiện Việt Nam*

Hồ Chí Minh nhận thức rằng, trong quá trình phát triển chủ nghĩa xã hội gặp phải nhiều lực cản. Trong đó, Người chú ý đến ba loại lực cản cơ bản:

Một là, đế quốc, thực dân, phong kiến các thế lực phản động. Đây là kẻ thù không đội trời chung của chủ nghĩa xã hội do đó phải kiên quyết tiêu diệt đến cùng.

Hai là, thói quen, truyền thống lạc hậu, tư tưởng tư sản. Đây là đồng minh của thực dân, phong kiến. Trong chủ nghĩa xã hội thói quen, truyền thống lạc hậu, tư tưởng tư sản còn có cơ sở kinh tế - xã hội tồn tại và nó chỉ có thể được khắc phục cùng với quá trình cải tạo, xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Ba là, quán triệt tinh thần của phép biện chứng duy vật mác-xít, Hồ Chí Minh cho rằng, lực cản chủ yếu, làm mất đi bản chất tốt đẹp, nguồn năng lượng tiềm tàng, sức sống, sức hấp dẫn của chủ nghĩa xã hội cũng chính là nhân tố con người dưới tên gọi “chủ nghĩa cá nhân”. Chủ nghĩa cá nhân làm cho chủ nghĩa xã hội bị tha hóa, biến dạng, đi ngược lại các giá trị dân chủ, văn hóa, nhân văn.

## **2.2. Sự vận dụng của Đảng ta vào công cuộc đổi mới, xây dựng và phát triển chủ nghĩa xã hội trong bối cảnh hiện nay**

Cùng với tổng kết lý luận - thực tiễn, quan điểm của Đảng ta về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ngày càng sát thực, cụ thể hóa. Nhưng trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội, bên cạnh thời cơ, vận hội, nước ta đang phải đối đầu với hàng loạt thách thức, khó khăn cả trên bình diện quốc tế, cũng như từ các điều kiện thực tế trong nước tạo nên. Trong bối cảnh đó, vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về chủ nghĩa xã hội và con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội cần phải nhận thức và giải quyết các vấn đề quan trọng sau đây:

### *2.2.1. Kiên trì mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội*

Hiện nay, chúng ta đang tiến hành đổi mới toàn diện đất nước vì mục tiêu “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”, vững bước đi lên chủ nghĩa xã hội, tiếp tục con đường cách mạng độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội mà chủ tịch Hồ Chí Minh đã lựa chọn. Vì thế, đổi mới là quá trình vận dụng phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh, kiên trì mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, chứ không phải là thay đổi mục tiêu. Tuy nhiên, khi chấp nhận kinh tế thị trường, chủ động hội nhập quốc tế chúng ta phải tận dụng các mặt tích cực của nó, đồng thời phải biết cách ngăn chặn, phòng tránh các mặt tiêu cực, bảo đảm nhịp độ phát triển nhanh, bền vững trên tất cả các mặt của đời sống xã hội: kinh tế, chính trị, văn hóa - xã hội; không vì phát triển, tăng trưởng kinh tế bằng mọi giá mà làm phương hại các mặt khác của đời sống con người.

Vấn đề đặt ra là, trong quá trình phát triển vẫn giữ vững được định hướng xã hội chủ nghĩa, biết cách sử dụng các thành tựu của loài người, phục vụ cho công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã, hội nhập nhất là thành tựu khoa học - công nghệ hiện đại làm cho tăng trưởng kinh tế luôn đi liền với tiến bộ, công bằng xã hội, sự trong sạch, lành mạnh về đạo đức, tinh thần.

### *2.2.2. Phát huy quyền làm chủ của nhân dân, khơi dậy mạnh mẽ các nguồn lực trước hết là nội lực để đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước gắn với phát triển kinh tế tri thức*

Hồ Chí Minh đã chỉ rõ: Xây dựng chủ nghĩa xã hội là sự nghiệp của toàn dân, do Đảng lãnh đạo, phải đem tài dân, sức dân, của dân mà làm lợi cho dân, nghĩa là phải biết phát huy mọi nguồn lực vốn có trong dân để xây dựng cuộc sống ấm no, hạnh phúc cho nhân dân. Theo tinh thần đó, ngày nay công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước gắn với phát triển kinh tế tri thức phải dựa vào nguồn lực trong nước là chính, có phát huy sức mạnh nội lực mới có thể tranh thủ sử dụng hiệu quả các nguồn lực từ bên ngoài. Trong nội lực, nguồn lực con người được coi là vốn quý nhất. Nguồn lực của nhân dân, của con người Việt Nam bao gồm trí tuệ, tài năng, sức lao động, của cải thật to lớn. Để phát huy tốt sức mạnh của toàn dân nhằm xây dựng và phát triển đất nước cần giải quyết tốt các vấn đề sau:

- Tin dân, dựa vào dân, xác lập quyền làm chủ của nhân dân trên thực tế, làm cho chế độ dân chủ được thực hiện trong mọi lĩnh vực hoạt động của con người, nhất là ở địa phương, cơ sở, làm cho dân chủ

thực sự trở thành động lực phát triển xã hội.

- Chăm lo mọi mặt đời sống của nhân dân để nâng cao chất lượng nguồn nhân lực.

- Thực hiện nhất quán chiến lược đại đoàn kết dân tộc của Hồ Chí Minh, trên cơ sở lấy liên minh công – nông - trí thức làm nòng cốt, tạo nên sự đồng thuận xã hội vững chắc vì mục tiêu “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

### 2.2.3. Kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại

Xây dựng chủ nghĩa xã hội phải tuân thủ điều kiện quốc tế thuận lợi, tận dụng tối đa sức mạnh của thời đại. Ngày nay, sức mạnh của thời đại tập trung ở cuộc cách mạng khoa học và công nghệ 4.0, ở xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng. Chúng ta cần ra sức tranh thủ tối đa các cơ hội do xu thế đó tạo ra để nâng cao hiệu quả hợp tác quốc tế; phải có cơ chế, chính sách đúng để thu hút vốn đầu tư, kinh nghiệm quản lý và công nghệ hiện đại, thực hiện kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại theo tư tưởng Hồ Chí Minh. Muốn vậy, chúng ta phải có đường lối chính trị độc lập, tự chủ. Tranh thủ sự hợp tác đi đôi với thường xuyên khơi dậy chủ nghĩa yêu nước, tinh thần dân tộc chân chính của mọi người dân Việt Nam nhằm góp phần làm gia tăng tiềm lực quốc gia.

Hội nhập quốc tế phải gắn liền với nhiệm vụ trao đổi bản lĩnh và bản sắc văn hóa dân tộc, nhất là cho thanh, thiếu niên - lực lượng rường cột của nước nhà, để không tự đánh mất mình bởi xa rời cốt cách dân tộc. Chỉ có bản lĩnh và cốt cách văn hóa dân tộc sâu sắc, mạnh mẽ đó mới có thể loại trừ các yếu tố độc hại, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại, làm phong phú, làm giàu nền văn hóa dân tộc.

2.2.4. Chăm lo xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, làm trong sạch bộ máy nhà nước đầy mạnh đấu tranh chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí, thực hiện cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư để xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Thực hiện mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, phát huy quyền làm chủ của nhân dân cần đến vai trò lãnh đạo của một Đảng cách mạng chân chính, một Nhà nước thực sự của dân, do dân, vì dân. Muốn vậy, phải:

- Xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam cầm quyền, một Đảng “đạo đức, văn minh”. Cán bộ, đảng viên gần bó máu thịt với nhân dân, vừa là người hướng dẫn, lãnh đạo nhân dân, vừa hết lòng hết sức phục vụ nhân dân gương mẫu trong mọi công việc.

- Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân; thực hiện cải cách nền hành chính quốc gia một cách đồng bộ để

phục vụ đời sống nhân dân.

- Bằng các giải pháp thiết thực, cụ thể, hình thành một đội ngũ cán bộ liêm khiết, tận trung với nước, tận hiếu với dân; kiên quyết đưa ra khỏi bộ máy chính quyền những “ông quan cách mạng”; phát huy vai trò của nhân dân trong cuộc đấu tranh chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí, giữ vững ổn định chính trị - xã hội của đất nước.

- Giáo dục mọi tầng lớp nhân dân ý thức biết cách làm giàu cho đất nước, hàng hái đầy mạnh tăng gia sản xuất, kinh doanh gắn liền với tiết kiệm để xây dựng nhà nước. Trong điều kiện đất nước còn nghèo, tiết kiệm phải trở thành quốc sách, trở thành một chính sách kinh tế lớn và cũng là một chuẩn mực đạo đức, một hành vi văn hóa như Hồ Chí Minh căn dặn: Một dân tộc biết cần, biết kiệm là một dân tộc văn minh, tiến bộ; dân tộc đó chắc chắn sẽ thắng được nghèo nàn, lạc hậu, ngày càng giàu có về vật chất, cao đẹp về tinh thần.

### 3. Kết luận

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã nhận định: Xây dựng chủ nghĩa xã hội là kiến tạo một kiểu xã hội mới về chất, hoàn toàn không hề đơn giản, dễ dàng. Đây là cả một sự nghiệp sáng tạo vĩ đại, đầy thử thách, khó khăn, một sự nghiệp tự giác, liên tục, hướng đích lâu dài, không thể nóng vội. Vì vậy, để con thuyền cách mạng Việt Nam không chệch khỏi “đường ray” xã hội chủ nghĩa, cần nhận thức và vận dụng đúng đắn những tư tưởng, quan điểm sáng tạo của Hồ Chí Minh về mục tiêu, động lực phát triển và những trở lực của chủ nghĩa xã hội qua đó xác định đúng mô hình, biện pháp và bước đi lên chủ nghĩa xã hội phù hợp với những đặc điểm dân tộc và xu hướng vận động của thời đại nhằm phát huy sức mạnh toàn dân tộc, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại tạo sức mạnh tổng hợp cho cách mạng Việt Nam góp phần xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam hiện nay.

### Tài liệu tham khảo

[1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019), *Giáo trình Tư tưởng Hồ Chí Minh*, NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.

[2]. Hồ Chí Minh: *Toàn tập* (2000), NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.

[3]. Lê Văn Tích (2006), *Đưa tư tưởng Hồ Chí Minh vào cuộc sống - mấy vấn đề lý luận và thực tiễn*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.

[4]. Nguyễn Phú Trọng (2022), *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*, NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.